

Дело C-195/23

**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

27 март 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Белгия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

13 март 2023 г.

Ищец:

GI

Ответник:

Partena, assurances sociales pour travailleurs indépendants ASBL

1. Предмет и факти по делото:

- 1 От 2015 г. GI, длъжностно лице в Европейската комисия, упражнява и допълнителна преподавателска дейност с максимална продължителност от 20 учебни часа годишно.
- 2 С писмо от 4 юли 2018 г. Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (Национален институт за социално осигуряване на самостоятелно заети лица, наричан по-нататък „INASTI“) напомня на GI, че в качеството си на преподавател той упражнява дейност като самостоятелно заето лице и го приканва на това основание да се осигурява към избрана от него социалноосигурителна каса.
- 3 GI започва да се осигурява към Partena и внася социалноосигурителните вноски.
- 4 На 15 март 2022 г. GI оспорва задължението си към белгийската социалноосигурителна схема за самостоятелно заети лица и приканва Partena

да му възстанови платените социалноосигурителни вноски на обща стойност 3242,09 евро.

- 5 На 13 октомври 2022 г. GI сезира запитващата юрисдикция Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Френскоезичен трудов съд Брюксел).

2. Относими разпоредби:

A. *Договор за Европейския съюз*

- 6 Член 4, параграф 3 ДЕС гласи:

„По силата на принципа на лоялното сътрудничество, Съюзът и държавите членки при пълно взаимно зачитане си съдействат при изпълнението на задачите, произтичащи от Договорите.

Държавите членки вземат всички общи или специални мерки, необходими за гарантиране на изпълнението на задълженията, произтичащи от Договорите или от актовете на институциите на Съюза.

Държавите членки съдействат на Съюза при изпълнението на неговите задачи и се въздържат от всякакви мерки, които биха могли да застрашат постигането на целите на Съюза“.

B. *Протокол (№ 7) за привилегиите и имунитетите на Европейския съюз (ОВ С 83, 2010 г., стр. 266)*

- 7 Член 12 гласи:

„Длъжностните лица и другите служители на Съюза подлежат на данъчно облагане в полза на Съюза върху изплатените им от Съюза заплати, надници и възнаграждения, при условията и според процедурата, определена от Европейския парламент и от Съвета, като действат чрез регламенти в съответствие с обикновената законодателна процедура и след консултация със заинтересованите институции.

[Длъжностните лица и другите служители на Съюза] се освобождават от националните данъци върху заплатите, надниците и възнагражденията, които са им били изплатени от Съюза“.

- 8 Член 14 гласи:

„Европейският парламент и Съветът, като действат чрез регламенти, в съответствие с обикновената законодателна процедура и след консултация със заинтересованите институции, определят схема за социално-осигурителните обезщетения на длъжностните лица и другите служители на Съюза“.

3. Доводи на страните:

A. GI

- 9 GI по същество твърди, че задължението за осигуряване в социалноосигурителната схема за самостоятелно заети лица противоречи както на принципа на прилагане само на една социалноосигурителна схема, приложима за длъжностните лица на европейските институции, така и на член 4, параграф 3 ДЕС и на принципа на лоялното сътрудничество, тъй като представлява пречка, която може да разубеди желаещите да упражняват професионална дейност в рамките на институция на Европейския съюз.

B. Partena

- 10 INASTI счита, че GI отговаря на определението за самостоятелно заето лице за своята преподавателска дейност и следователно трябва да се осигурява в социалноосигурителна каса за самостоятелно заети лица и да плаща социалноосигурителни вноски.

4. Съображения на запитващата юрисдикция:

- 11 Тъй като GI е длъжностно лице на Европейския съюз, следва да се вземат предвид членове 12 и 14 от Протокола (№ 7) за привилегиите и имунитетите на Европейския съюз.
- 12 В решение от 10 май 2017 г., *Lobkowicz*, C-690/15, EU:C:2017:355, Съдът посочва:

„36. [...] за длъжностните лица на Съюза се прилага общата социалноосигурителна схема на институциите на Съюза, която е регламентирана съобразно член 14 от Протокола от Европейския парламент и от Съвета посредством регламенти в съответствие с обикновената законодателна процедура и след консултация с институциите.

[...]

41. По аналогия с член 12 от Протокола, който въвежда по отношение на длъжностните лица на Съюза единно облагане върху изплатените им от него заплати, надници и възнаграждения и въз основа на това предвижда освобождаване на тези суми от национални данъци, трябва да се приеме, че член 14 от този протокол, доколкото възлага на институциите на Съюза компетентността да определят социалноосигурителната схема за своите длъжностни лица, предполага, че държавите членки не носят задължението за осигуряване на длъжностните лица на Съюза по национална схема за социално осигуряване и че тези длъжностни лица не са длъжни да участват във финансирането на последната.

[...]

44. От изложеното по-горе следва, че **не държавите членки, а само Съюзът има компетентност да определя правилата, приложими за длъжностните лица на Съюза, що се отнася до задълженията им в областта на социалното осигуряване.**

45. Всъщност, както отбелязва генералният адвокат в точка 76 от заключението си, **член 14 от Протокола и разпоредбите на Правилника в областта на социалното осигуряване изпълняват по отношение на длъжностните лица на Съюза функция, аналогична на тази на член 13 от Регламент № 1408/71 и на член 11 от Регламент № 883/2004, която се изразява по-специално в забрана за длъжностните лица да участват в различни схеми за социално осигуряване.**

46. Следователно национална правна уредба, като разглежданата в главното производство, въз основа на която върху доходите на длъжностно лице на Съюза се начисляват социални вноски и удържки, предназначени конкретно за финансирането на схемите за социално осигуряване на съответната държава членка, нарушава изключителната компетентност, възложена на Съюза както с член 14 от Протокола, така и със съответните разпоредби на Правилника, по-специално тези, които уреждат задължителните вноски на длъжностните лица на Съюза за финансирането на социалноосигурителната схема.

[...]

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Член 14 от Протокола (№ 7) за привилегиите и имунитетите на Европейския съюз, приложен към Договора за ЕС, Договора за функционирането на ЕС и Договора за ЕОАЕ, както и разпоредбите на Правилника за длъжностните лица на Европейския съюз относно общата социалноосигурителна схема на институциите на Съюза трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национално законодателство като разглежданото в главното производство, което предвижда, че върху доходите от недвижимо имущество, получени от длъжностно лице на Европейския съюз в държава членка, за която това лице е местно лице за данъчни цели, се начисляват социални вноски и удържки, които са предназначени да финансират схемата за социално осигуряване на тази държава членка“. (подчертаването е на запитващата юрисдикция)

- 13 Следователно социалноосигурителната схема на длъжностните лица на Европейския съюз е обща схема, за която Съюзът има изключителна компетентност.
- 14 Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социално осигуряване установява принципа на прилагане само на едно законодателство.

- 15 Въпреки това, като се има предвид практиката на Съда, Регламент (ЕО) № 883/2004, и по-специално член 11, параграф 1 от него, който се отнася до принципа на прилагане само на едно законодателство, не се прилага по отношение на длъжностните лица на Европейския съюз (вж. в този смисъл решения от 16 декември 2004 г., Му, C- 293/03, EU:C:2004:821, и от 10 май 2017 г., Lobkowicz, C- 690/15, EU:C:2017:355).
- 16 Възниква обаче въпросът дали такъв принцип може да се приложи по аналогия към длъжностните лица на Европейския съюз. В решението си от 10 май 2017 г., Lobkowicz, C-690/15, EU:C:2017:355, Съдът, изглежда, отговаря утвърдително, но преюдициалният въпрос се отнася до доходи от недвижимо имущество, а не до доходи от труд, различен от този, свързан с Правилника за длъжностните лица на Съюза, което не съответства на положението на GI, който упражнява друга професионална дейност.
- 17 Освен това с оглед на принципа на лоялното сътрудничество, закрепен в член 14, параграф 3 ДЕС, Съдът изключва прилагането на национални разпоредби на държава членка в областта на социалното осигуряване, като е приел, че тези разпоредби могат да възпрепятстват и следователно да разубедят желаещите да упражняват професионална дейност в институциите на Европейския съюз.
- 18 В решение от 10 септември 2015 г., Wojciechowski, C-408/14, EU:C:2015:591, Съдът посочва:
- „44. Всъщност една такава правна уредба може да разубеди работника, който има известно прослужено време съгласно предвидената в тази държава членка пенсионна схема за наетите лица, да приеме длъжност в служба на институция на Съюза, установена в тази държава членка, или да го насърчи преждевременно да напусне заеманата от него длъжност, тъй като поради въпросната уредба с работата си в такава институция или с оставането си там дълго време той рискува да загуби възможността да се възползва от правото на пенсия, което е придобил въз основа на дейността като наето лице, упражнявана от него в тази държава членка преди да постъпи на служба за Съюза.
45. Такива последици са недопустими предвид задължението за лоялно сътрудничество и съдействие, което държавите членки имат по отношение на Съюза и което намира израз в предвиденото в член 4, параграф 3 ДЕС задължение за съдействие при изпълнение на задачите му“.

- 19 В решение от 4 февруари 2015 г., Melchior, C-647/13, EU:C:2015:54, Съдът постановява:

„27. Правна уредба на държава членка, съгласно която се отказва зачитане на периодите на работа като договорно нает служител в институция на Съюза, установена в тази държава членка, за целите на признаване на правото на обезщетение за безработица, обаче също би могла да направи по-

трудно набирането от тези институции на договорно наети служители. Всъщност, както се отбелязва в точки 51—53 от заключението на генералния адвокат, такава правна уредба може да възпре работниците, пребиваващи в тази държава членка, да постъпват в институция на Съюза на работа, чиято нормативно установена ограниченост във времето им налага след това да отидат или отново да отидат за определен период на националния пазар на труда, при положение че поради тази работа рискуват да не съберат изисквания съгласно посочената правна уредба брой работни дни за получаване на обезщетение за безработица.

28. Такава правна уредба рискува да има същия разколебаваш ефект като неприравняването на работни дни на дните на безработица, за които се получава обезщетение съгласно УРДС, за целите на признаване на право на обезщетение за безработица в тази държава членка, при положение че дните на безработица, за които се получава обезщетение съгласно националната правна уредба, се ползват от такова приравняване“.

- 20 Накрая, в решение от 10 май 2017 г., *Lobkowicz*, C-690/15, EU:C:2017/355, Съдът добавя:

„47. Освен това е налице опасност тази правна уредба да накърни равното третиране на длъжностните лица на Съюза и по този начин да разубеди желаещите да упражняват професионална дейност в институция на Съюза, при положение че някои длъжностни лица бъдат принудени да правят вноски не само към общата социалноосигурителна схема на институциите на Съюза, но и към национална схема за социално осигуряване“.

- 21 От анализа на цитираната съдебна практика се установява, че Съдът все още не е бил сезиран и не е разглеждал случай като този на GI. Въпросите относно задължението на GI към белгийската схема за социално осигуряване на самостоятелно заетите лица обаче могат да бъдат разгледани само с оглед на отговора на Съда на преюдициалното запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС.
- 22 Запитващата юрисдикция припомня, че подобен въпрос, но в друг контекст, е бил отправен към Съда на 9 юни 2022 г. с преюдициално запитване по дело C-415/22.

5. Преюдициалният въпрос:

- 23 Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Френскоезичен трудов съд Брюксел) отправя до Съда следния въпрос:

Допускат ли Протокол (№ 7) за привилегиите и имунитетите на Европейския съюз, и по-конкретно член 14 от този протокол, принципът на прилагане само на една социалноосигурителна схема по отношение на работниците, били те наети или самостоятелно заети лица, активно заети или

пенсионирани, и принципът на лоялно сътрудничество, закрепен в член 4, параграф 3 от Договора за Европейския съюз, държава членка да изисква от длъжностно лице — работещо в европейска институция и извършващо с нейно съгласие и допълнителна преподавателска дейност — да се осигурява по национална социалноосигурителна схема и да заплаща социалноосигурителни вноски, при положение че по силата на Правилника за длъжностните лица то вече е осигурено по общата социалноосигурителна схема на институциите на Европейския съюз?

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ